

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoeni; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Patterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijndrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggelo; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Vreeland; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kulper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijkema, Frankenstein; Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meijma, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streekerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Drs M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr H. J. Westcrink, Leiden; Dr D. K. Wielinga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdart.: De Barchembeweging, II. — Uit de Schrift: Uitverkoren, hetgeen niets is, Handel. 8:36. — Kerk. leven: De scheuring in Amerika, VI. De hereeniging der Chr. Geref. en Prot. Geref. Kerken, VI. Zelfstandigheid der Theol. Faculteit en der Theol. Hoogeschool. Dr F. L. Rutgers en Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman over het oude, Geref. kerkrecht, III. Moeten we altijd blijven wachten? Geen overbodig werk. De kleine Catechismus van Zach. Ursinus, II. — Even parkeer: Van ongenode gasten en van een milden gastheer. — Literatuur en kunst: Een theol. Bekenntnis roman. — Geestelijke adv.: Niet heelemaal juist. — Uit het pol. en soc. leven: Mythische vervorming. — Stemmen. — Perschoon. — Kerknieuws. — Bijlage: Heidelberg. Catechismus, blz. 137—144.

HOOFDARTIKEL

De Barchem-Beweging. II.

Nederland is één van de landen, waar de gedachten, te Woodbrooke uitgesproken, het eerst en het sterkst weerklink hebben gevonden. Dat dit geschieden kon is voor een belangrijk deel te danken aan het feit dat Dr Rendel Harris als Directeur of Studies de ziel van Woodbrooke, ook in Nederland bekendheid had verkregen, getuige zijn reeds vermelde benoeming aan de Leidsche Universiteit. De geschiedenis van Woodbrooke bewijst dat Dr Rendel Harris van zijn kant zijn best heeft gedaan om buitenlandse studenten naar Engeland te krijgen om eenigen tijd te Woodbrooke te komen studeeren onder zijn leiding. En de man die aangewezen werd voor de bezetting van een leerstoel aan de Leidsche Universiteit heeft in de eerste jaren van zijn verblijf te Woodbrooke geregeld Leidsche studenten onder zijn gehoor gehad. In enkele jaren was dit aantal zoo toegenomen dat men er aan denken kon om degenen die in Engeland geweest waren voor korter of langer tijd, in Nederland in een aparte organisatie samen te brengen, om het bezit dat men verkregen had te bewaren en zoo mogelijk aan anderen door te geven.

Zoo komen op 8 Dec. 1908 verschillende oud-Woodbrookers bijeen in Holland en wordt de „Vereeniging Woodbrookers in Holland” een feit. Eenmaal zelfstandig geworden, worden aanstands plannen beraamd om de gedachten van Woodbrooke in wijder kring in Nederland bekendheid te geven. In 1910 wordt de eerste zomercursus voor oud-Woodbrookers gehouden, en in de circulaire die verzonden wordt om bepaalde personen uit te noodigen wordt gezegd, dat de deelnemers verwacht worden te komen „in oprecht verlangen naar God”.

In latere uitnodigingen zijn deze woorden steeds weer als grondslag genomen, aangevuld met uitspraken die „getuigen van de noodzaak van wederzijdschen eerbied, onderling vertrouwen en van het geloof, dat achter de dogmatische formulering van eigen geloofsovertuiging, hoe verscheiden die ook zijn mocht, een eenheid van zoeken en bezitten mogelijk was.”¹⁾

Opgericht in 1908 heeft de Vereeniging Woodbrookers in Holland thans dus haar 30-jarig bestaan achter zich. We kunnen dus over een vrij groote reeks van jaren den groei der vereeniging, de moeilijkheden waarmee ze heeft te kampen gehad en waarmee ze nog worstelt, nagaan.

Zoowel over den groei als over de moeilijkheden willen we in dit artikel enkele opmerkingen maken.

In ledental is de vereeniging goed gegroeid. Zij telt volgens het Jaarverslag 1938: 1157 leden, waaronder 816 gewone, 341 buitengewone.

Kwam men aanvankelijk bijeen te Barchem, waar een gehouwen-complex eigendom van de vereeniging is, bij den groei van de organisatie en vooral bij de splitsing in verschillende werkverbanden — waarover we in een afzonderlijk artikel hopen te spreken — is men er toe overgegaan ook andere plaatsen van samenkomst te zoeken. De Arbeiders-gemeenschap bracht gedurende de jaren 1920—1930 menschen tezamen te Barchem voor het bezoeken van cursussen en leergangen, dus in de gebouwen van de „moedervereeniging”, maar sedert Sept. 1931 bezit zij eigen gebouwen te Bentveld bij Haarlem, sedert 1937 te Kortelhemmen in Friesland, terwijl de vereeniging Buitenbedrijf een gebouwencomplex bezit sinds 1937 te Noordwijkerhout in „de Vonk”.

In 1929 blijkt het gewenscht te zijn met het oog op de juiste vervulling van allerlei werkzaamheden een directeur te benoemen. Als zodanig wordt aangewezen Dr W. Banning. Behalve het administratieve werk heeft hij een belangrijk aandeel in de geestelijke leiding en den uitbouw van de vereeniging. Dr Banning, die directeur is van de Vereeniging Woodbrookers in Holland, is tegelijk voorzitter van de Arbeidersgemeenschap.

De Vereeniging heeft jarenlang een eigen orgaan gehad in „Barchem-bladen”. Dit blad is voor enkele jaren samen gesmolten met de „Smidse” en verschijnt nu onder den naam „Het Kouter”.

Elk jaar verschijnt een Jaarboekje, waarin verslagen voorkomen van de gehouden cursussen, van de werkzaamheden van de diverse werkverbanden, terwijl ook een ledenlijst is opgenomen.

Over de moeilijkheden, die zich in de dertig jaren van het bestaan van de Barchem-beweging hebben doen gelden, moeten we wal uitvoeriger zijn, omdat ze in verband staan met de eigenaardige positie die de Barchem-beweging in Holland wil innemen. Deze moeilijkheden hebben vooral betrekking op twee kwesties.

In de eerste plaats is er het probleem om op den grondslag van de vereeniging personen van geheel verschillende overtuiging te doen samenkomen. En dat niet maar voor één keer, maar voor meerdere cursussen, opdat een geregelde uitwisseling van gedachten gewaarborgd zal zijn.

Als de vereeniging eenmaal tot ontwikkeling gekomen is, komt het op de cursussen al heel spoedig voor den dag dat het „rechtzinnige element” zoo goed als niet te Barchem vertegenwoordigd is. In „Richtlijnen voor leven en werken der Vereeniging Woodbrookers in Holland” wordt dit ronduit toegegeven. „De bedoeling van dit geschriftje kan niet zijn historie te schrijven. Daarom wordt hier alleen gewezen op het feit, dat de ontwikkeling van het geestesleven in ons vaderland en voor een deel ook den groei der vereeniging tot gevolg hadden, dat al spoedig zoowel de buitenkerkelijken als de meer vrijzinnig protestants georiënteerden de meerderheid onzer leden uitmaakten.”²⁾

Dan komt voor het bestuur van de Vereeniging de zorg hoe ze rechtsche elementen toch naar Barchem zal kunnen trekken. Het bestuur zoekt voortdurend contact met sprekers van „orthodox-protestantsche huize”, vermoedelijk in de hoop dat de aanwezigheid van deze sprekers ook andere menschen naar Barchem zal kunnen lokken. De meeste van deze sprekers komen echter niet. De Richtlijnen gewagen althans nog eens weer van vele mislukte pogingen.

In den loop der jaren heeft het bestuur van de Vereeniging dus vele stappen gedaan om op den grondslag van de vereeniging menschen uit verschillende kringen samen te brengen en daarnaast zijn uit diverse vrijzinnige organisaties steeds weer pogingen ondernomen, om het contact met de Barchem-beweging te verstevigen.

Het Geweten.

Nu weet men, hoe de meeste predikanten en onderwijzers gewoon zijn dit woord zóó uit te leggen, dat het zou zijn saamgesteld uit ga, hetzelfde voorwoordke, dat we in gebuur, gewoot enz. bezitten, en dat beteekent samen; en uit weten. Geweten zou dan beteekenen: iets wat men met een ander saam weet, en in casu hetgene de ziel saam met God weet....

Het deed ons daarom genoegen te zien, dat het Nederl. Woordenboek met deze veronderde afleiding breekt en een andere betere aan de hand doet....

Geweten beteekent volgens deze afleiding: het weten, de wetenschap, die men omtrent de zedelijke hoedanigheid van een handeling, gezegde of gedachte heeft....

Het verblijdt ons, dat deze betere en juiste afleiding geheel de Gereformeerde opvatting van het geweten bevestigt, als zijnde niet een vermogen, noch ook een stem in ons, en zelfs geen hebbelijkheid, maar alleen een daad of acte van kennismaking, waardoor wij ons bewust worden van het zedelijk oordeel, dat naar de mate van onze zedelijke kennis, over onze gedachten, onze woorden, onze handelingen en heel onze persoon te vellen zij.

Dr A. KUYPER.

„De Heraut”, No. 579, 27 Januari 1889.

„Het bestuur komt zelf echter bij het dertig jarig bestaan tot deze conclusie: „Wanneer we nu het geheel onzer vereeniging aanzien, dan blijkt uit het karakter der verschillende werkverbanden, en uit het jaarlijksche zomercursus-programma, dat er ontegenzeggelijk een veelzijdigheid van leven in haar tot ontwikkeling komt, ook al blijft het te betreuren, dat we den invloed en den geest onzer vereeniging niet kunnen doen uitgaan over een veel grooter en rijker geschakeerd geheel van menschen.”³⁾

Nu mag men over deze conclusie nog zoo gunstig denken, duidelijk is in elk geval, dat van den oorspronkelijken opzet om personen van de meest uiteenlopende godsdienstige overtuiging te Barchem samen te brengen op een grondslag, waarmee ieder zich zou kunnen vereenigen, practisch niets is terecht gekomen. De vrijzinnige elementen hebben elkaar in hun diverse schakeeringen te Barchem gevonden, maar andere groepen hebben of den weg erheen nimmer bewandeld of ze zijn haastig teruggekeerd, toen ze zich een weinig in die richting hadden begeven.

De tweede kwestie die vooral in de laatste jaren de gemoederen te Barchem hevig in beweging gebracht heeft, staat in verband met de politiek. „Welkom zouden zijn te Barchem — zoo werd bij de oprichting uitgesproken — ook uiteenlopende politieke richtingen, mits men zoeken wilde in wederzijdschen eerbied naar het in de diepte verbindende.”⁴⁾

Op dit punt is het tot een scherp conflict gekomen tusschen het autoritair en het democratisch element. Beiden zijn te Barchem vertegenwoordigd geweest. Jarenlang kon men betrekkelijk vreedzaam met elkander samen leven, omdat over de verhouding tusschen deze twee groepen, in Nederland althans, niet veel werd geschreven en gesproken. In de laatste jaren is hier evenwel een aanzienlijke verandering in gekomen. De ontwikkeling der wereldgebeurtenissen kwam ook ter sprake in de kringen der Vereeniging. En zoo kwamen de moeilijkheden van alle kanten opzetten. Het religieus-socialistische element was echter in de laatste jaren steeds sterker geworden. Men denke aan de positie van den directeur: Dr W. Banning.

Na eindeloze besprekingen met verschillende bestuursleden is op de ledenvergadering in 1938 een motie aangenomen van den volgende inhoud: „Men moet geen poging doen om menschen, die niet met elkaar blijken te kunnen samenwerken, daartoe toch te bewegen.” Als gevolg van deze motie is toen één van de redacteurs uit de redactie van het tijdschrift „Het Kouter” betreden. Tevens heeft het bestuur zich toen nader over dit

3) a.w. pag. 7.

4) Ons werk, pag. 8.

1) Richtlijnen, pag. 3.

2) a.w. pag. 6.

punt uitgelaten om de onduidelijkheid zoo mogelijk geheel weg te nemen. „Gesteld voor de keuze tusschen geestelijk despotisme en dat wat wordt aangeduid met het woord „geestelijke democratie“, staat Barchem aan de zijde van het laatste. Immers vanuit het standpunt van het geestelijk despotisme zal Barchem als een verouderd instituut of als een gevaarlijk en te vernietigen beginsel beschouwd moeten worden. En wat de geestelijke democratie betreft: zoo wel onze oorsprong als artikel 2 onzer Statuten wijzen op oorspronkelijkheid met den democratischen inslag die aan het Quakerisme eigen is. Als organisatie is Barchem onmiskenbaar democratisch. En een eindje verder gaat het bestuur als volgt voort: „Barchem is met geen enkelen staatsvorm, staatkundige of maatschappelijke beweging verbonden. Maar dat wil niet zeggen, dat het daarom iederen vorm zou kunnen aanvaarden, noch zijn critiek zal mogen onthouden aan methoden, waarmee een staatkundig of maatschappelijk doel wordt nagejaagd, en die met de ethische normen die in zijn kring aanvaard zijn, in strijd zijn.“⁵⁾

Zoo is na dertig jaren feitelijk de grondslag van verdraagzaamheid en wederzijdschen eerbied voor uiteenlopende politieke overtuiging prijsgegeven. Leden der vereniging kunnen alleen zijn zij die welbewust met het huidige bestuur den democratischen inslag willen aanvaarden. „Geestelijke democratie“ is de minimumbasis voor toetreding en samenwerking.

In het licht van bovenstaande is het merkwaardig nog eens te denken aan de woorden, die jarenlang orthodoxe protestanten als een verwijt werden toegeslingerd: „Dogmatic, die meenen, dat hun overtuiging samenvalt met de waarheid; fanatici, die alles willen vernietigen wat met hun geestesinhoud niet overeenstemt; tyrannen, die hun inzicht willen opdedingen — zij vinden in Barchem geen plaats.“⁶⁾

Als nu de leden van de Barchem-beweging die zich stellen op den grondslag van de geestelijke democratie, te vuur en te zwaard strijden tegen imperialisme en tegen de „overtuiging, die zich met een beroep op bloed en bodem absoluut stelt“ — is dan de uitspraak over bovengenoemde fanatici en tyrannen ook niet op hen van toepassing?

Zoo zijn het kerkelijk gezien, de vrijzinnigen, en politiek gezien: de socialist, die in de Barchem-beweging anno 1939 zich van de leiding hebben meester gemaakt.

D.

H. M.

5) Richtlijnen, a.w. pag. 10.
6) Onsz wijz, pag. 8.

dreigende gevaar van de zelfverheffing! Hoe dikwijls is ze weer gekomen op die oude Joodsche lijn!

Ze mag roemen, ja, ze moet het zelfs, maar alleen in de verkiezende liefde van Hem, die het onedele, het verachte verkiest! Dat de Heere dat doet, is niet in strijd met de heerlijkheid van de Kerk, want God geeft die heerlijkheid aan hetgeen niets is; dus staat de Kerk open zelfs voor onwaardigen.

Onwaardigen is zulk een onwaardige, een gesnedene, die spottend, hoogstens met goedmoedig medelijden werd aangezien; een Chamiet, die, schoon zijdelings, toch ook getroffen was door den vloek over Kanaän, de heerlijke zoon.

Maar Jezus Christus, de verheerlijkte Heiland, ontfermt Zich over dezen uitgestootene van het uiterste der aarde, want de God der verkiezing had hem gekend van eeuwigheid. Ja, Jezus Christus laat hem, den neger uit het donkere Afrika, het Evangelie brengen, eer het aan één Europeaan is gepredikt. Japheth zou wonen in Sem's tenten, en Cham's zoon zou een knecht der knechten zijn van zijn broederen, wat staat Japheth dus ver, ver boven Cham; maar eerder dan één Westerling door God vermeld was op de rol, waarop Hij Zijn volkeren schrijft, was dit geschied met dezen zoon van Cham, nog wel een gesnedene, een gevloekte!

Dat de Kerk het toch versta, en alle zelfverheffing uitbanne!

Dat ieder geloovige het versta, en neerkniele naast, achter dezen Moorman; naast, achter het pindamantje, dat tot Jezus Christus kwam. Dat is Gods roem, dat Hij gevloekten, doemwaardigen, gesnedenen, onvruchtbaren, die in zichzelf onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, verkiest.

Jeruzalem, de stad der in zichzelf roemende Joden, is verwoest.

Een Westersche Kerk, die zich DE Kerk waant en neerzielt op de Kerk van niet-Arïers en inlanders, die zoo hopeloos bij haar ten achter blijft, God blaast erin! Maar hetgeen niets is, heeft God uitverkoren.

„Wat verhindert mij gedoopt te worden?“ In deze vraag klinkt wellicht een herinnering door aan de weigering, die den Moorman Missen verzoek om door den proseliendoop in het volk Gods te worden opgenomen. Daar waren vele beletselen voor.

Maar God neemt hem op in Zijn volle gemeenschap, in de gemeenschap met den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest!

Wie roemt, die rouwt in den Heere.

F. de V.

UIT DE SCHRIFT

Uitverkoren, hetgeen niets is.

.... en de kamerling zeide: Ziedaar water, wat verhindert mij gedoopt te worden?
Handel. 8:36.

De gansche Schrift is vol van de heerlijkheid van de Kerk, positief en negatief. Wat het eerste aangaat, hoe roemt b.v. Ps. 48: „Schoon van gelegenheid, een stad des ganschen aards is de berg Sion, de stad des grooten Konings... God is in haar paleizen.“

Maar ook negatief komt de heerlijkheid der Kerk uit, in wat niet tot haar behooren mocht: „Geen ammoniet, noch Moabiet... zelfs hun tiende geslacht zal in de vergadering des HEEREN niet komen tot in eeuwigheid“, (Deut. 23:3). Daar in werd afgeschaduwd, dat de gemeente Gods een heilige vergadering is, die niet mag worden bezocht door het toetreden van een onreine. En ook: „die door plettering verwond of uitgesneden is aan de mannelijkheid, zal in de vergadering des HEEREN niet komen“, (Deut. 23:1). Zulk een dorre tak, die nooit bloesem en vrucht kon dragen, mocht tot de gemeente van den levenden God niet behooren, want daarmee zou de verdorring, de dood komen daar, waar alleen plaats is voor frisch, vruchtbaar, heilig leven. In dat alles kwam uit de heerlijkheid van de Kerk.

De Joden zijn daar diep van doordrongen geweest! Hoe roemden ze in Sions heerlijkheid! En dezen Moorman, een eunuch, een ontmande, hebben ze beslist geweigerd, toe te laten tot de gemeente Gods. Zelfs den voorhof van den tempel mocht hij niet betreden. Maar ze begingen daarbij één groote fout: ze zochten de heerlijkheid van de Kerk in zichzelf, in hun eigen voortreffelijkheid, niet in Gods verkiezende liefde, in Zijn wonder genade. Die bepalingen in Deuteronomium hadden hun moeten leeren: hoe groot en wonderlijk is 's HEEREN liefde, dat wij, die even onrein en onvruchtbaar zijn, zijne uitverkoren. Ze hadden daarbij in diepen ootmoed moeten neerknien. Maar ze waren zichzelf gaan verheffen op hun uitverkoren-zijn. Stel u voor, zoo'n gesnedene in hun mooie kringetje! Maar in de Kerk beteekent alle zelfverheffing de dood! God maakt hetgeen iets is, te niet.

Dat moet de Nieuwtestamentische Kerk goed inzien. Hoe heeft zij moeten strijden tegen het

KERKELIK LEVEN

De scheuring in Amerika (VI.)

Komen we thans tot de geschiedenis van 1924, het jaar der synode van Kalamazoo, waarover ds Hoeksema vervolgens spreekt in zijn referaat.

Terecht herinnert ds Hoeksema er aan, dat volgens deze synode „de verklaagde broeders in de grondwaaresheden, zooals ze in de belijdenis geformuleerd zijn, gereformeerde zijn, zij het dan ook met de neiging tot eenzijdigheid“. Als iemand van onze lezers zich afvraagt, hoe dat mogelijk is, waar toch de ééne groep zoo fel tegen de andere overstaat, dan moeten wij hem antwoorden: en toch is het zoo.

Eenerzijds erkende de synode, dat er veelszins reden was voor de verleden week door ons gememoreerde waarschuwingen tegen wereldgevoelmatigheid. De synode liet zelfs een getuigenis daartegen uitgaan. Bovendien docht het haar noodig, dat vraagstuk der „unions“ („neutrale“ vakorganisaties) opnieuw in studie te nemen; een commissie werd ingesteld, „wier taak het zou zijn, grondige studie te maken van de verhouding, die de kerk heeft in te nemen speciaal tot de Unions en in 'talgemeen tot allerlei organisaties van werkliden en werkgevers op maatschappelijk gebied“. Volgens de synode „is er blijkbaar in onze Kerken in dezen weinig helderheid, en daardoor (t. K. S.) veel verschil van gevoelen“. In de derde plaats is er ter synode van 1924 nog heel wat te doen in verband met de zaak-Janssen (zie vorig artikel). Wel was dr Janssen afgezet, maar er waren onderscheiden protesten daartegen ter tafel. Nopens de formeele zijde der afzetting, maar niet minder in betrekking tot de materiele. Ook de gemeene-gratie-kwestie kwam toen in direct verband daarmee wederom ter sprake.

Eén der vele bezwaren toch, die de afzettende synode had ingebracht tegen dr Janssen, was immers hierop neergekomen, dat diens omschrijving van de wetenschap der canoniek van het Oude Testament („inleiding“ op het O. T.) zoo geweest was, dat ook een ongereformeerde, ja zelfs een ongelooftige haar had kunnen overnemen. Eén der tegen Janssen's afzetting bezwaarden van 1924 nu acht dat een zonderlingen grond voor het opperen van bedenkingen tegen dr Janssen. Want als men maar op het standpunt der gemeene-gratie staat, dan, zoo meent hij, dan plaatst men zulk een staaltje van theologisch onderwijs niet op de debet-, doch op de credit-zijde van de rekening van een gereformeerd hoogleraar. Een

goede gemeene-gratie-theorie leert ons waardeering te hebben voor een wetenschappelijke definitie, die een gereformeerd theoloog geeft, zoo, dat ook ongelooften ze kunnen gebruiken! It is... to his credit. It is even necessary for a scientific apologetic for Christian belief. It receives its cogency from the fact of Common Grace. Dank zij de gemeene-gratie kan wel niet het ongelooft, maar toch wel de ongelooft eenige kennis van de waarheid hebben, en diensgevolge kan hij als man van wetenschap juiste definities op theologisch gebied accepteren. Kunnen volgens art. 5 der Confessie niet de blinden tasten, dat de dingen, die in de Schrift zijn voorzien, in vervulling gaan of gingen? (201.)

Onze lezers zien, dat ook afgedacht van de kwesties-Hoeksema-Danhof het gemeene-gratie-probleem opdook in de synodale paperassen.

Dat nu de over dit bezwaarschrift rapporterende commissie tegenover den adressant (een predikant) als haar meening stelt, dat de ongelooft niet uit kracht der gemeene-gratie langs den weg der rede voor hun geloofsstandpunt gewonnen worden, is te begrijpen, en is tot op zekere hoogte geruststellend. Tot op zekere hoogte; want — de over Janssen's afzetting bezwaarde broeder kan zijn stelling ook op andere gronden hebben willen aannemelijk maken; in welk geval het antwoord der commissie langs hem heen geredeneerd zou hebben. Maar dit doet thans niet ter zake. Wij vragen ons alleen maar ietwat verwonderd af: heeft de synode van 1924 uitsluitend met de namen Hoeksema-Danhof te maken, als het over de gemeene-gratie gaat, of — zijn er wel anderen, die in haar kerk met het probleem zitten en stellingen poneeren, waartegen de kerk zal hebben op te treden, en waartegen, vóór de synode het doen kon, ds Hoeksema zelf reeds met veelszins doeltreffende argumentatie in het geweer gekomen was? De synode zelf heeft dit begrepen (bl. 242). Maar de historie bewijst met dit al, dat er van een eigenlijke behandeling van het gemeene-gratie-probleem ook in 1924 ter synode geen sprake kon zijn. Men was er in geen deele rijp voor. Niet bij het proces-Janssen. Evenmin tijdens de kwestie-Hoeksema-Danhof. Men was nergens gereed. Geen nisset in 1924. Hier trouwens nog niet in 1939.

De synode van Kalamazoo heeft dit zelf wel begrepen. Ze heeft het ook rondut gezegd, en erkend, dat 't vraagstuk der algemeene genade nog geenszins was afgehandeld, dat er geen communis opinio in deze materie bestond, en dat men druk aan 't werk moest ter bestudeering. Al is de raad niet opgevolgd, hij was toch goed. En noodig.

Maar daarom te meer blijkt het al wederom te betreuren, dat de commissie, welke rapport tenslotte geleid heeft tot de aanvaarding der „drie punten“, van synodewege steeds is betiteld als de „commissie in re (ter zake van) gemeene-gratie“. Er is geen gemeene-gratie-uitspraak gedaan; er zijn feitelijke niet meer dan drie „weergelegende“ punten vastgesteld (prof. Wijngaarden). Maar men heeft niettemin de commissie en het debat als gemeene-gratie-commissie en als een zeker gemeene-gratie-debat aangekondigd. Dienengevolge weet niemand, die op de letter der „drie punten“ afgaat, precies welke de draagwijdte is der besluiten van Kalamazoo. Wij wèzen daar reeds op. Niet, als ik alleen maar de letter der drie punten lees, maar wèl, als ik op hun omlijsting en hun genesis en geboorte-aankondiging let, geef ik ds Hoeksema gelijk, als hij zegt, dat Kalamazoo „de kwestie der gemeene-gratie vastgelegd heeft in de bekende drie punten“. Het debat over dit theologisch vraagpunt is althans ginds aan die punten voorloopig gebonden; en althans ginds verdere oriëntering zoekt, is aan die punten gebonden, als hij hun tekst voor oogen neemt, en nog wel aan heel wat meer gebonden, als hij het kader, waarin ze gezet zijn, in rekening laat komen.

Wat kon in zulk een situatie anders optreden, dan een keten van betreurenswaardige conflicten; gevolgen, waartegen ter synode zelf enkelen vruchteloos hadden gewaarschuwd, onder wie ook ds D. Zwier?

K. S.

De Hereeniging Der Christelijke Gereformeerde En Protestantische Gereformeerde Kerken.

VI.

Het tweede punt gewaagt van eene algemeene werking des Heiligen Geestes, buiten de wedergeboorte om, waardoor de zonde wordt gestuit in den enkelen mensch en in de samenleving. Indien dit iets zal beteekenen, dan houdt dit in, dat er buiten de wedergeboorte om eene geestelijk-zedelijke werking ten goede van den Heiligen Geest uitgaat op den zondigen mensch, zoodat hij in de werkelijkheid van het leven niet zoo zondig en bedorven is, als hij buiten die Geestes-werking zijn zou. Dr Kuyper onderscheidt hier tusschen verstand, wil en neigingen eenerzijds, en het ik anderzijds; en in het ik onderscheidt hij nog weer tusschen de kern van het ik en de onderscheidene functien en bewegingen van dat ik. Nu kan de gemeene-gratie volgens hem inwerken op geheel dien mensch, behalve dan op de kern van het ik. Hij schrijft in „De Gemeene Gratie“ II, 306: „En is dit eenmaal goed gevat, dat zal men terstond inzien, hoe alleen dat ik, als binnenste kern, blijft wat het is, maar hoe daarentegen de neiging, die denkende en die willende beweging, bij weeromstoot, zekeren invloed van de gemeene-gratie ondergaat. Beproof het zelf maar door drie, vier dunne koperdraden te nemen, die ge in één punt samen vastlegt, en nu naar verschillende kanten uitlegt, en onderaan het vereenigingspunt met uw linkerhand naar links afbuigt, onderwijl ge op de helft van den draad ze met uw rechterhand omhoog naar rechts. Dan toch zult ge zelfs voelen, hoe de druk door uw rechterhand uitgeoefend niet alleen de uiteinden der draden naar rechts

ombuigt, benedend uw linke geldt nat welk ged haar ver ook een wel noot wel haat wustzijn, dat de bewustzijn gratie of

Tot zo Wat n psychol kern v den let inplaats een geest lijke gem zijn wil, des hart hem geb van zijn schen Ca woorden: goed en hierin ge buiten is Hij schrij „De Gem genadewe wedergeb lenu, dat zelfde w zou den l

Het is Kalamazoo lijk dogm wel uit werkinge de zonde Wat de hart bij de synode verbeterd werkinge te veel, w dat door mensche g Zijn vers door de worden o

Wij hel Wel ve zelf de onze Ned eene alg verbeteri gingen v fessie toe nog eenig der synod the devil vertaling, den toom toch lezei qu'il tiend ne nous volenté". spraak de de synode uitdrukki voorkomt, daar het door die synode der synode En daar niet is op ling der r Geest toe de waarh drie Pers eigene pl zou volge werking w hem tot j Het in de schen is g der zonde verstaand aan Gods bestierd, Zijnen in eene gene geboorte zins word Zoals v stelling v Uit psye onzinnig. veel mind stelling, d waar zijn buiten b Schrift le des leven toch, dat dat de nss dat hij g geneigd t Hij mag zijn, die gesloten e mensch i uit zijn ngingen de algem natuurlijke verdorven dat deze